

Etelä Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä ESSOTE

Ajatuksia sosiaalityön toteutukseen ja kehittämiseen

Sisältö on koottu sosiaalityön työpajoista Esso-hankkeen aikana

Sisällysluettelo

Psykososiaalinen tuki ja työorientaatio sosiaalityössä.....	3
Työntekijöiden ajatuksia ja ehdotuksia sosiaalityön sisältöön ja toiminnalliseen integraatioon	3
MIELENTERVEYS JA PÄIHDETYÖ	3
TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ.....	4
GERONTOLOGINEN SOSIAALITYÖ	5
TERVEYSSOSIAALITYÖ VAI AIKUISSOSIAALITYÖ	7
SOSIAALITYÖNTEKIJÄ VAI SOSIAALIOHJAAJA.....	8
Liitteet	9

Johdanto

Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä käynnistyi 1.4.2014 Esso-hanke (Etelä-Savon uusi sote-palvelukonsepti -perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalvelujen integroitu toimintamalli). Hankkeen yhtenä tavoitteena on ollut tukea sosiaalityön alueellista toiminnallista integraatiota. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi hankkeen aikana on koottu useita alueellisia kehittämisketoja ja työpajoja, joihin käytännön työntekijät ovat aktiivisesti osallistuneet. Esso-hankkeen aikana on toiminut sosiaalityön alueellinen ryhmä, aikuissosiaalityön verkosto, gerontologisen sosiaalityön ryhmä. Säännöllisten ryhmien lisäksi on pidetty työpajoja yksittäisiin teemoihin liittyen, kuten uusi sosiaalihuoltolaki ja aikuissosiaalityön ja terveystieteiden yhteiset rajapinnat.

Tähän raporttiin on koottu lähinnä aikuissosiaalityön ja gerontologisen työpajoissa työstettyjä sosiaalityön sisällöllisiä ja toiminnallisia ydinasioita. Raportti ei ole kaiken kattava, vaan ajatuksia herättävä ja niiden toivotaan olevan yhtenä materiaalina, kun määritellään sosiaalityön sisältöjä ja organisoitumista uudessa sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymässä ESSOTESSA. Koonti sisältää yksittäisiä ehdotuksia ja näkemyksiä, eikä se sisällä kaikkea työpajoissa käsiteltyjä teemoja. Hankekoordinaattori on koonnut raporttiin oman näkemyksen mukaan keskeisiä sosiaalityön toiminnalliseen organisointiin liittyvää materiaalia.

Iso kiitos kaikille työryhmässä mukana olleille työntekijöille. Työryhmien kokoontumisajat ja osallistujat ovat tämän raportin liitteenä. Sosiaalityön sisällöllinen kehittäminen on vasta alkumetreillä ja se tulee jatkumaan uudessa organisaatiossa tiimeissä ja kehittämisketoissa. Sosiaalityön toteuttaminen edellyttää seudullista yhteistyötä ja yhteistyötiimejä. Niiden kautta pohdimme yhteiset työn suuntaviivat ja yhtenäistämme palveluja.

Psykososiaalinen tuki ja työorientaatio sosiaalityössä

Sosiaalityöstä puhuttaessa kerromme usein työmme sisältävän psykososiaalista tukemista. Psykososiaalisesta tuesta tunnetaan parhaiten asiakkaan taloudellinen tukeminen, mutta se pitää sisällään paljon muitakin ja sosiaalityön kannalta tärkeämpiä osa-alueita. Avasimme aikuistyön ryhmässä käsitettä vähän tarkemmin. Mitä tukea me asiakkaalle tarjoamme, kun puhumme psykososiaalisesta tuesta?

Sosiaalityö painottuu psykososiaalisen tuen tarjoamiseen, joka pitää sisällään seuraavat osa-alueet

instrumentaalinen tuki -> taloudellinen tuki

emotionaalinen tuki -> henkinen ja yhteisöllinen tuki

toiminnallinen tuki -> palvelutarpeet

tiedollinen tuki -> asiakkaiden tarvitsema tieto

(Kylmänen Anna, 2014)

Työtä toteutetaan psykososiaalisella työorientaatiolla kolmella tasolla

intrapysyminen -> oman minuuden vahvistaminen, tietoisuus omasta elämäntilanteesta, toiveet

interpysyminen -> perhe & lähiyhteisön rakenteet ja prosessit

rakenteellinen taso -> vahvistaa yksilön edellytyksiä olla osallisena yhteiskunnan toiminnossa

(Granfelt 1993)

Työntekijöiden ajatuksia ja ehdotuksia sosiaalityön sisältöön ja toiminnalliseen integraatioon

MIELENTERVEYS JA PÄIHDETYÖ

Lait: Sosiaalihuoltolaki 24§, 25§, päihdehuoltolaki 1986, mielenterveyslaki

Sosiaalityössä mielenterveys- ja päihdetyössä on erotettavissa eri työskentelyn vaiheet. Nämä pätevät muussakin sosiaalityön erityisalalla.

Työskentelyn vaiheet

1. palvelutarpeen arviointi
2. palveluiden järjestäminen
3. palveluiden koordinointi

Työryhmän kannanotto palveluiden järjestämiseen ESSOTEssa

Mielenterveys- ja päihdetyö tulee toteuttaa osana sosiaalityön kokonaisuutta ja asiakkaan lähipalveluja. On tärkeää, että asiakas saa tukea siellä, missä hän arkeansa viettää. Päihdehuollon avohoito, korvaushoito ja siihen liittyvät päätökset tulee tehdä lähipalvelusta ja asiakkaalle tuttu työntekijä.

TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteistyöstä

Työelämäyhteistyö on yksi keskeisempiä osa-alueita sosiaalityössä ja asiakkaan kanssa tehtävässä yhteistyössä. Nuorten kohdalla yhteistyössä korostuu myöskin itsenäistymiseen liittyvät elämänmuutokset ja koulu- ja oppilaitosyhteistyö. Määrittelimme aikuissosiaalityön ryhmässä eri-ikäisten ihmisten kanssa tehtävän sosiaalityön ydinkohdat seuraavasti

Sosiaalityöllä on keskeinen rooli työelämäyhteistyössä. Sitä tehdään kolmessa tasossa

- Työelämätasossa työssäkäyvien ja työelämään siirtymässä olevien psykososiaalinen tukeminen
- Työvoiman palvelukeskus yhteistyö selvittelyvaiheessa olevien asiakkaiden kanssa
- Työelämän ulkopuolella pysyvästi tai väliaikaisesti olevat asiakkaat

Keskeistä on sopia, kuinka ohjaus ja työskentely yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toteutuvat asiakasta parhaiten palvelevalla tavalla.

Sosiaalityössä tulee hyödyntää matalan kynnyksen (ohjaamot yms.) ja kolmannen sektorin ohjaustyön palveluja ja tarjota palveluja yhdessä. Ei pidä sulkeutua pelkästään sote-palveluiden sisälle.

Työryhmän kannanotto palveluiden järjestämisestä ESSOTE työelämäyhteistyössä Työelämän ulkopuolella olevien asiakkaiden osalta voitaisiin tiivistää sote yhteistyötä eläkeselvitelyjen osalta sosiaalityön ja terveydenhuollon kesken. Asian hoitamisesta tulee sopia alueellinen toteutusmalli.

Yhteistyötä voisi lisätä TMT-listalla olevien asiakkaiden osalta. Typ voisi kutsua selvittelyjä ja kartoitusjaksoja vaativat asiakkaat. Sosiaalityössä voitaisiin tukea niitä asiakkaita, joille tarvitaan pidempiaikaista tukea tai nykyinen elämäntilanne ei tue työelämään siirtymistä. Sosiaalisen kuntoutuksen toteuttamisella voitaisiin tarjota tehostettua palvelua sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi ja osallisuuden edistämiseksi.

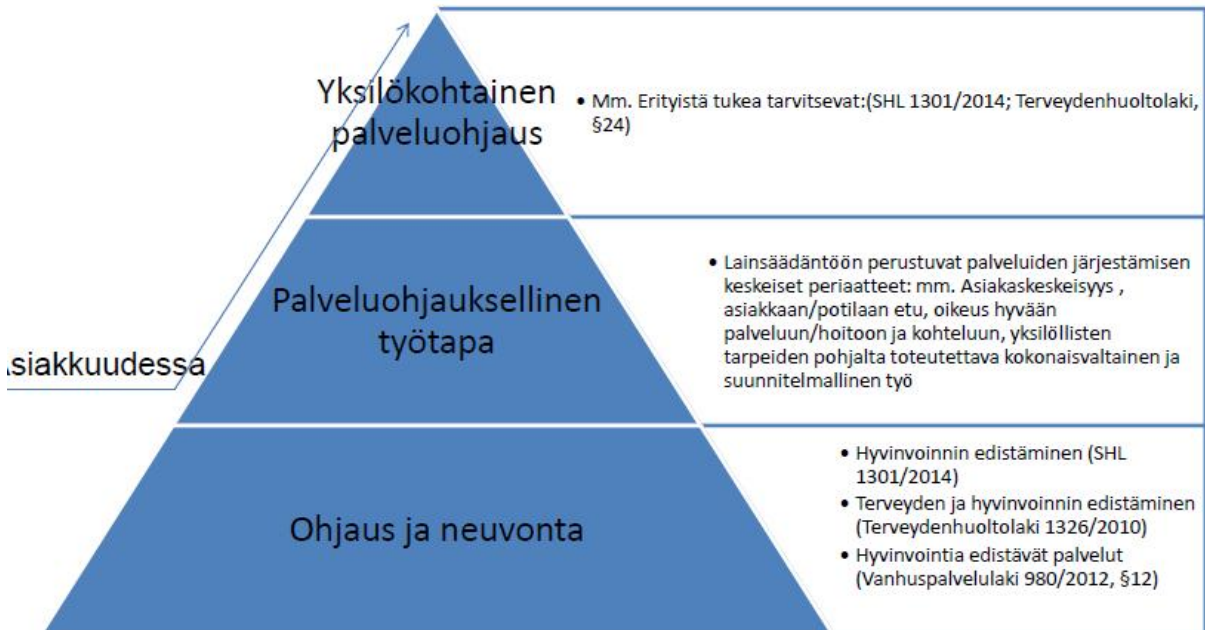
<h2>Sosiaalityö</h2> <p>työikäiset</p>		
<p>psykososiaalinen tuki</p> <p>tiedollinen, emotionaalinen, välineellinen, yhteisöllinen</p>	<p>työllistymisen tukeminen</p> <p>kuntouttava työtoiminta, työhönvalmennus, päivätoiminta</p>	<p>sosiaalinen kuntoutus</p> <p>osallisuus, vertaistuki, kuntoutuminen, yksilökohtainen palvelu- / sosiaaliohjaus</p>

GERONTOLOGINEN SOSIAALITYÖ

<h2>Sosiaalityö</h2> <p>ikäihmiset</p>		
<p>psykososiaalinen tuki</p> <p>tiedollinen, emotionaalinen, välineellinen, yhteisöllinen</p>	<p>arjessa toimimisen tukeminen</p>	<p>sosiaalinen kuntoutus</p> <p>osallisuus, vertaistuki, kuntoutuminen, yksilökohtainen palvelu- / sosiaaliohjaus</p>

Gerontologisessa sosiaalityön työpajassa keskityimme erityisesti varhaisen tukemisen teemoihin. Työpajassa meillä toimi mentorina Kouvolan ikäihmisten varhaisten palveluiden johtava sosiaalityöntekijä Marjut Kettunen. Mietimme millä keinoin onnistuisimme tarjoamaan palveluja ikäihmisille varhaisemmassa vaiheessa. Ikäihmisten kanssa työskentelyssä korostui palveluohjauksellinen työtapa. Erityisesti palveluohjauksen eri tasot on muistettava. Alla on esitettyä Kouvolan tekemää hahmotelmaa lainsäädännön näkökulmasta.

Hahmotelmaa palveluohjauksen eri tasoista lainsäädännön näkökulmasta

Palveluohjaus- sosiaaliohjaus vai sosiaalityö
Erityisesti gerontologisessa työpajassa pohdimme palveluohjaus-sosiaaliohjaus-sosiaalityö käsitteiden ja työskentelyn eroja. On hyvä erottaa käsitteet ja niihin liittyvä asiakaspalvelu toisistaan.

Palveluohjaus	Sosiaaliohjaus	Sosiaalityö
Toteuttaa ja suunnittelee selkeitä kokonaisuuksia	Yksilökohtainen ohjaustyö	Suunnittelee ja vastaa kokonaisuudesta. Tekevät päätökset.
Matalampi kynnyks, useita reittejä ohjautua	Ohjattuna, sovittu alku ja loppu, tehdyn suunnitelman pohjalta toteutetaan	Harkintaa, selvittämistä, suunnittelu, kokonaiskoordinoimista
Risteyskohta ohjaus oikeisiin palveluihin oikeiden palveluiden löytäminen työskentely selkeissä asioissa,	Laajempaa ratkaisukeskeistä muutostyötä	Epäselvät ja tilanteet Arki ei suju ja ongelmat aiheuttavat vakavaa vaaraa

työkalut olemassa		
Selkeä palvelurakenne, sovittuihin polkuihin ohjautuminen	Tiedossa oleva polku, jota pitkin lähdetään kulkemaan	Palvelut rakennetaan yksilökohtaisesti
Yksilökohtainen palveluohjaus tiedossa olevien palveluiden yhteensovittamista sosiaalityö tukena tarvittaessa	Yksilökohtainen palveluohjaus toteutetaan vapaasti ja työmenetelmät valiten suunnitelman pohjalta	Yksilökohtainen palveluohjaus selvitetään tarpeita, muokataan olemassa olevia palveluja, ratkotaan esteitä rakennetaan tarvittavia palveluja

TERVEYSSOSIAALITYÖ VAI AIKUISSOSIAALITYÖ

Kävimme yhteistä pohdintaa aikuissosiaalityön ja terveysosiaalityön ydintehtävistä yhteisessä työpajassa 10.3.2016. Keskinen ajatus on, että jokaisessa sosiaalityössä on oma erityisosaamisalue, joka tulee säilyttää. Asiakkaan palvelun joustavoittamiseksi on hyvä kuitenkin tarkastella rajakoh- tia ja miettiä ratkaisuja, jolla parannetaan kokonaispalvelua. Aikuissosiaalityö ja terveysosiaalityö eivät ole toisiaan poissulkevia vaan toisiaan täydentäviä sosiaalityön muotoja.

Työpajan keskeiset ajatukset rooleista ja yhteistyöstä.

Terveysosiaalityön ja aikuistyön roolit ja yhteistyö

	Terveysosiaalityö	Aikuissosiaalityö
Työskentelyn peruste	sairaus tai vamma	talouteen ja elämänhallintaan liittyvä pulma
Kun rahat eivät riitä	ensisijaiset etuudet järjestöjen apu/tuki matkatiketti (laskutus)	harkinnanvarainen toimeentulotuki
Yhteistyön ydin	terveydenhuollon toimijat	työelämäyhteistyö
Keskinäinen yhteistyö	päätöksentekoa vaativat palvelut	sairaus, hoitoon ohjaus

- asiakasohjausta on enemmän terveysosiaalityöstä aikuissosiaalityön suuntaan (päätökset)
- yhteisiä asiakasasioita, ennakollinen lastensuojeluilmoitus (vain Mikkelissä), välitystili ja edunvalvonta-asiat, asunnottomuus
- yhteistyö aika vähäistä. Selkeät omat osa-alueet, joita hoidetaan.

Tulevaisuuden yhteistyö?

- sosiaalisen kuntoutuksen toteutus? jotain muuta?

SOSIAALITYÖNTEKIJÄ VAI SOSIAALIOHJAAJA

Monessa kohdassa kehittämistyötä keskustelu ohjautui kysymykseen, pitäisikö sosiaalipalvelua olla toteuttamassa sosiaalityöntekijä vai sosiaaliohjaaja. Keskustelua leimaa vastakkainasettelu ja joko tai keskustelu. Määrittelyä ohjaa liian usein ajatus sosiaalityöntekijöiden rekrytointivaikeudesta sen sijaan, että pohdittaisiin asiaa asiakkaan näkökulmasta ja työtehtävien luonteen perusteella.

Sosiaalityöntekijä-sosiaaliohjaaja työnjako määriteltiin aikuistyön työpajassa seuraavasti

Sosiaalityöntekijä arvioi, suunnittelee ja päättää

Sosiaaliohjaaja toteuttaa suunnitelmaa käytännön ratkaisujen kautta. Hän työskentelee asiakkaan arjessa ja toteuttaa jalkautuvaa työtä

Liitteet

Aikuissosiaalityön verkosto

Kokoontumiset: 6.10.2015, 7.12.2015, 8.2.2016, 21.3.2016

Työpajoihin osallistuneet henkilöt

Sanna Korhonen, sosiaalityöntekijä, Puumala
 Niina Piippo, sosiaalityöntekijä, Pieksämäki
 Sari Uotila, sosiaaliohjaaja, Pieksämäki
 Marjo Tuunanen, sosiaaliohjaaja, Pieksämäki
 Päivi Haikarainen, sosiaalityöntekijä, Juva
 Satu Seppänen, sosiaalityöntekijä, Enonkoski
 Sanna Hämäläinen, sosiaalityöntekijä, Sulkava
 Jaana Pulliainen, vs.sosiaaliohjaaja, Mäntyharju
 Pirjo Liukkonen, vastaava sosiaaliohjaaja, Pertunmaa
 Sanna Peräsalmi, sosiaaliohjaaja, Juva
 Milja Luukkonen, sosiaaliohjaaja, Juva
 Laura Ovaska, sosiaaliohjaaja, Mikkeli/Mipä
 Satu Marja Tanttu, sosiaalityöntekijä, Mikkeli/ Mipä
 Kirsti Korhonen, vastaava sosiaalityöntekijä, Mikkeli/ sosiaalipalvelut
 Anna-Maija Kovanen, sosiaalityöntekijä, Mikkeli/Mipä
 Pirjo Kirvesmies, sosiaalipalvelupäällikkö, Juva
 Satu Laukkanen, sosiaaliohjaaja, Varkaus/Joroisten sosiaalityön yksikkö
 Kirsi Mielonen, sosiaaliohjaaja, Varkaus/Joroisten sosiaalityön yksikkö
 Sonja Miettinen, Mamk, ohjaamojen tuki -hanke
 Heikki Kanttonen, Mamk, ohjaamojen tuki-hanke
 Jaana Marttinen, sosiaaliohjaaja, Kangasniemi
 Marketta Pekkarinen, sosiaalityöntekijä, Sulkava
 Katri Kaasinen, sosiaaliohjaaja, Mäntyharju
 Tiina Repo, sosiaalityöntekijä, Etelä-Savon sairaanhoitopiiri
 Anu Hotokka, palveluohjaaja, Työvoiman palvelukeskus Reitti
 Tuula Kontio, Esper-hanke, Etelä-Savon sairaanhoitopiiri
 Tiina Ahponen, Kela
 Sari Kokkonen, Kela
 Päivi Malinen, erityisasiantuntija, Itä-Suomen osaamiskeskus ISO
 Katja Saukkonen, hankekoordinaattori, Esshp/ Esso-hanke verkoston koollekutsuja ja valmistelija

Gerontologisen sosiaalityön verkosto

Kokoontumiset: 5.4.2016, 6.6.2014

Työpajoihin osallistuneet henkilöt

Eeva Tanttu, palveluohjaaja, Kangasniemi
 Anja Junni, SAS-hoitaja, Kangasniemi
 Helena Kärkkäinen, vanhussosiaalityöntekijä; Mikkelin seutusote
 Pirjo Liukkonen, vastaava sosiaaliohjaaja, Pertunmaa
 Satu Laitinen, sosiaalityöntekijä, Esshp
 Johanna Uusiheimo, sosiaalityöntekijä, Esshp
 Aija Laasonen, sosiaaliohjaaja, Mikkelin seutusote
 Marjut Kettunen, Kouvola, Ikäntyneiden varhaiset palvelut, johtava sosiaalityöntekijä
 Anne-Maarit Paunonen, kotihoidon esimies, Juva
 Satu Auvinen, perhe- ja sosiaalipalveluiden johtaja, ESSOTE
 Anne Loponen, hankekoordinaattori, Esso-hanke
 Iina Aro, sosiaalityön harjoittelija, Mikkelin seutusote
 Olli Humalamäki, kehittäjäsosiaalityöntekijä, Esper-hanke, Essote
 Katja Saukkonen, hankekoordinaattori, Esshp/Esso-hanke, verkoston koollekutsuja ja valmistelija

Sosiaalityön alueellinen työryhmä

Kokoukset: 10.3.2015, 28.5.2015, 27.8.2015, 7.10.2015, 26.11.2015, 27.1.2016, 10.3.2016, 22.6.2016

Ryhmän jäsenet

Johanna Will-Orava, Perhepalveluiden johtaja, Mikkelin seutusote, puheenjohtaja

Pirjo Kirvesmies, sosiaalipalvelupäällikkö, Juva/ Rantasalmi

Helena Käkkäinen, sosiaalityöntekijä, Mikkelin seutusote

Tanja Bradley- Ikonen, johtava sosiaalityöntekijä, Kangasniemi

Annikki Pursiainen, johtava sosiaalityöntekijä, Esshp

Pirjo Liukkonen, vastaava sosiaaliohjaaja, Mikkelin seutusote/Pertunmaa

Niina Suhonen, johtava sosiaalityöntekijä, Mikkelin seutusote

Greta Jauhijärvi, perhepalvelujohtaja, Pieksämäki

Tiina Stranden, sosiaalijohtaja, Enonkoski

Sanna Hämäläinen, sosiaalijohtaja, Sulkava

Anna-Maija Kovanen, sosiaalityöntekijä/ mi-pä/ Mikkelin seutusote

Katja Saukkonen, hankekoordinaattori, Esshp/ Esso-hanke